

ODPOVEDE EURÓPSKEJ KOMISIE NA OSOBNÚ SPRÁVU EURÓPSKEHO DVORA AUDÍTOROV: „SPOLOČNÁ POĽNOHOSPODÁRSKA POLITIKA A KLÍMA: POLOVICA VÝDAVKOV EÚ NA KLÍMU, ALE EMISIE Z POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PODNIKOV NEKLESAJÚ“

ZHRNUTIE

Spoločné odpovede Komisie na body I až III:

Komisia zdôrazňuje, že väčšina opatrení v oblasti klímy v poľnohospodárstve prináša výhody zmiernenia zmeny klímy a adaptácie na ňu, ktoré je najvhodnejšie posudzovať spoločne. Podobne opatrenia v oblasti klímy pozostávajú zo zmierňujúcich vplyvov a vplyvov adaptácie, ktoré v poľnohospodárstve v prípade väčšiny opatrení v oblasti klímy nemožno jasne oddeliť.

IV. Sledovanie klímy sa zaviedlo v období 2014 – 2020 a už bolo predmetom osobitnej správy EDA.

Komisia opakuje svoj záväzok k prístupu EÚ. Metodika, ktorú používa Komisia, je spoľahlivá a bola pripravená transparentným a koordinovaným spôsobom; je založená na Rio markeroch a bola oznámená Európskemu parlamentu a Rade.

Komisia je takisto presvedčená, že nástroje SPP mali významný vplyv a nie obmedzený vplyv.

V. Komisia konštatuje, že SPP nikdy nemala špecifický cieľ znižovať emisie z hospodárskych zvierat. Emisie zostali stabilné, zatiaľ čo výroba sa zvýšila.

VI. Komisia zdôrazňuje, že SPP spolu so stratégiou „z farmy na stôl“ má za cieľ nielen znížiť emisie, ale aj chrániť biodiverzitu a živobytie vo vidieckych oblastiach, znížiť používanie pesticídov a tlak na kvalitu vody a zabezpečiť vysokokvalitné potraviny. Ekologické poľnohospodárstvo je jedným z prostriedkov, ako dosiahnuť všetky tieto ciele.

Pokiaľ ide o strukoviny pestované na zrno, Komisia zdôrazňuje, že nahradenie plodín, na ktoré sa používa veľké množstvo hnojív, by automaticky nevedlo k presunu emisií do iných poľnohospodárskych podnikov. V prípade ekologického poľnohospodárstva nie je možné posúdiť potenciálny vplyv zníženia emisií v dôsledku nedostatku dostupných údajov. Komisia ďalej konštatuje, že stratégia „z farmy na stôl“ a nástroj udržateľnosti poľnohospodárskeho podniku pre živiny (FaST) pomôžu znížiť emisie súvisiace s používaním hnojív. Komisia bude zároveň pravidelne preskúmať výnimky poskytované na základe smernice o dusičnanoch.

VII. Podpora zalesňovania sa zmenila tak, že obdobie poskytovania podpory na udržiavanie sa predĺžilo z 5 na 12 rokov a toto obdobie je harmonizované s platbami na náhradu straty príjmu. Vďaka tomu bude opatrenie v oblasti zalesňovania pre poľnohospodárov zaujímavejšie. Pokiaľ ide o agrolesníctvo, vďaka súhrnnému nariadeniu je opatrenie v oblasti agrolesníctva flexibilnejšie vrátane možnosti obnovy a regenerácie existujúcich a poškodených agrolesníckych oblastí, ktoré prispievajú k zdravému rozvoju a takisto fungujú ako záchyty oxidu uhličitého a zmierňujú zmenu miestnej mikroklímy. Suma pridelených finančných prostriedkov (celkové verejné výdavky vo výške 64 miliónov EUR) na agrolesníctvo je už vyššia než v predchádzajúcom období a do konca roka 2019 už vzniklo viac než 2 100 hektárov nových agrolesníckych oblastí.

VIII. Komisia sa domnieva, že krížové plnenie a režim ekologizácie motivovali poľnohospodárov k prijatiu účinných opatrení na zmiernenie zmeny klímy.

Mnohé normy dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu (GAEC) v rámci krížového plnenia sú prospešné pre zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu (minimálne pokrytie pôdy, obhospodarovanie pôdy s cieľom obmedziť eróziu, zachovanie organickej hmoty v pôde, zachovanie určených krajinných prvkov) a ako povinné postupy tvoria silný základ pre režimy podpory. V rámci režimu ekologizácie si zachovanie trvalých trávnych porastov, ako aj oblasti ekologického záujmu vyžaduje, aby poľnohospodári zachovávali oblasti a prvky, ako sú trávne porasty, pôda ležiaca úhorom, stromy alebo živé ploty, ktoré sú prospešné pre zmiernenie zmeny klímy.

IX.

1. Komisia čiastočne prijíma odporúčanie 1a). Prijíma odporúčania 1b) a 1c).

Komisia podnikla kroky tým, že v návrhu SPP na obdobie 2023 – 2027 zahrnuje ambicióznejší cieľ pre opatrenia v oblasti klímy. Kondicionalita sa rozšírila a pokrýva všetky priame platby, boli navrhnuté nové ekologické režimy a 30 % rozpočtu plánovaného na rozvoj vidieka bolo oddelených na opatrenia v oblasti klímy a životné prostredie. Členské štáty uvedú plánované opatrenia v národných strategických plánoch, ktoré posúdi Komisia.

2. Komisia prijíma odporúčania 2a) a 2b).

Komisia prijala opatrenia tým, že do kondicionality na obdobie 2023 – 2027 zahrnuje dobrý poľnohospodársky a environmentálny stav (GAEC) súvisiaci s minimálnou ochranou rašelinísk a mokradí.

3. Komisia neprijíma odporúčanie 3a) a prijíma odporúčanie 3b).

Členské štáty predložia strategické plány SPP, ktoré analyzujú útvary Komisie. Po prijatí týchto plánov budú členské štáty podávať správy o ich vykonávaní v ročných intervaloch.

ÚVOD

01. Emisie z poľnohospodárstva odhadované podľa usmernení IPCC označujú iba emisie vypúšťané počas fázy pestovania poľnohospodárskych výrobkov, pričom emisie skleníkových plynov z poľnohospodárstva v EÚ zodpovedajú len 10 % celkových emisií EÚ. SPP na obdobie 2013 – 2020 nezahŕňa žiadne posúdenia životného cyklu poľnohospodárskej výroby.

Ilustrácia 1: Komisia sa domnieva, že ilustrácia, ktorá znázorňuje podiel emisií skleníkových plynov v EÚ z poľnohospodárstva, by bola vhodnejšia. Takéto ilustrácie sú ľahko dostupné a spracované zobrazovačom údajov Európskej environmentálnej agentúry o emisiách skleníkových plynov¹.

Ilustrácia 2: Emisie z poľnohospodárstva pozostávajú z metánu a oxidu dusného, ako vyplýva z ich vymedzenia, do roku 2020 boli regulované podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí a od roku 2021 sú regulované podľa nariadenia o spoločnom úsilí. Emisie z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva a ich odstraňovanie sú od roku 2021 regulované podľa nariadenia o LULUCF.

04. Komisia konštatuje, že emisie sa po roku 2010 ustálili, pričom medziročná zmena sa pohybuje pod prahovou hodnotou neistoty stanovenou agentúrou EEA. Súčasne sa zvýšila výroba a emisie na jednotku výrobku sa znížili.

¹ Dostupný na adrese <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer/>

Ilustrácia 3: Komisia sa domnieva, že emisie z využívania pôdy sú v súčasných právnych predpisoch v oblasti klímy (ESR a LULUCF) oddelené od emisií CH₄ a N₂O. Výpočty emisií týchto dvoch kategórií majú rozdielne vlastnosti a úrovne neistoty.

07. Rámec politik v oblasti klímy a energetiky na obdobie do roku 2030 takisto zahŕňa emisie a ich odstraňovanie z odvetvia využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva (LULUCF). Uskutočňuje sa to prostredníctvom nariadenia o LULUCF, ktoré sa uplatňuje od 1. januára 2021.

08. Členské štáty môžu navrhnúť optimálny súbor politik v oblasti klímy na dosiahnutie svojej vnútroštátnej cieľovej hodnoty v rámci odvetví, na ktoré sa vzťahuje spoločné úsilie; tieto stratégie sú opísané v národných energetických a klimatických plánoch². Poľnohospodárstvo by malo prispievať k tomuto úsiliu o zmiernenie zmeny klímy ako všetky ostatné odvetvia. Cieľové hodnoty v oblasti spoločného úsilia sa vypočítali v súlade s hľadiskom nákladovej efektívnosti; ak by sa členský štát rozhodol, že poľnohospodárske odvetvie neprispieje k dosiahnutiu jeho cieľovej hodnoty v rámci spoločného úsilia, príspevok z iných odvetví by bol pravdepodobne drahší.

13. Komisia sa domnieva, že väčšina sledovaných opatrení poskytuje výhody pre viac než jednu oblasť záujmu a že by sa to malo uznať v akomkoľvek závere, ku ktorému sa dospeje v súvislosti s celkovým vplyvom príslušných opatrení.

PRIPOMIENKY

25. Komisia poukazuje na to, že žiadne členské štáty nepodávajú správy o emisiách metánu s najvyššou možnou úrovňou podrobností. Ako sa uvádza aj v stratégii EÚ pre metán, Komisia bude podporovať zlepšenie posudzovania a zmiernovania emisií metánu. Komisia konštatuje, že zatiaľ čo sa emisie z hospodárskych zvierat v posledných rokoch ustálili, zároveň sa zvýšila výroba. Komisia uznáva skutočnosť, že emisie z enterickej fermentácie hospodárskych zvierat neklesajú, hoci potrebné zasadenie do kontextu vrátane neistôt v posúdení emisií metánu a úroveň podrobností, ktorú členské štáty používajú pri podávaní správ, ako aj nárast produktivity by lepšie vysvetlili situáciu v EÚ.

26. Komisia sa domnieva, že v rámci inventúr skleníkových plynov členských štátov sa nie vždy zistia účinky zavedenia zmiernujúcich postupov poľnohospodármi, ktoré sú podporované v rámci SPP. Závisí to aj od zriadenia monitorovacích systémov v členských štátoch, ako aj od zdrojov emisií a údajov o činnostiach používaných pri odhade.

27. Cieľom programov propagácie je podporiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskeho odvetvia EÚ vrátane odvetvia hospodárskych zvierat zvyšovaním informovanosti o prednostiach agropotravinových výrobkov EÚ a ich vysokých výrobných normách. Komisia zdôrazňuje, že úlohou SPP nie je meniť ani obmedzovať voľby spotrebiteľa.

Členské štáty môžu pomocou svojich programov rozvoja vidieka ponúknuť agroenvironmentálno-klimatické opatrenia, ktoré podporujú rozsiahlejšiu živočíšnu výrobu prostredníctvom extenzívneho pasenia. Väčšina členských štátov túto možnosť využíva.

Navyše by sa živočíšna výroba a spotreba živočíšnych produktov mali posudzovať oddelene, keďže EÚ je jedným z najväčších vývozcov a dovozcov potravín a krmív. Konverzia krmiva sa v predchádzajúcich desaťročiach neustále zlepšovala, t. j. na jednu jednotku živočíšneho produktu

² https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/national-energy-climate-plans_en#final-necps.

treba menej krmiva. Okrem toho sa do stravy hospodárskych zvierat v EÚ čoraz viac zahŕňajú nejedlé vedľajšie produkty z potravinárskeho priemyslu a priemyslu biopalív.

Ilustrácia 11: Komisia sa domnieva, že údaje o spotrebe by sa mali vzťahovať nielen na množstvo produktu, ale aj na kvalitu dodaných živín.

28. Komisia v návrhu budúcej SPP uznáva výzvu, ktorú predstavuje plytvanie potravinami, ako sa uvádza v jednom z jej špecifických cieľov [navrhovaný článok 6 ods. 1 písm. i)]: „*zlepšiť reakcie poľnohospodárstva EÚ na požiadavky spoločnosti týkajúce sa potravín a zdravia vrátane bezpečnosti, výživnosti a udržateľnosti potravín, plytvania potravinami, ako aj dobrých životných podmienok zvierat.*“

30. Komisia sa domnieva, že nové krmné doplnkové látky, a to prírodné aj syntetické, sú veľmi sľubné pri znižovaní emisií z enterickej fermentácie, pre poľnohospodárov však predstavujú dodatočné náklady. Komisia dostala viacero žiadostí o povolenie krmných doplnkových látok s cieľom znížiť emisie skleníkových plynov, ktoré v súčasnosti posudzuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA). V prípade kladného posúdenia úradom EFSA Komisia povolí tieto doplnkové látky v EÚ. Napokon má Komisia v úmysle uľahčiť povoľovanie takýchto krmných doplnkových látok ako opatrenie v rámci stratégie „z farmy na stôl“.

32. Hoci je závislosť od priamych platieb v prípade „špecializovaných chovateľov hovädzieho dobytká“ naozaj vysoká, stále je výrazne nižšia ako v iných odvetviach živočíšnej výroby (t. j. „špecializovaní chovatelia zvierat na mlieko“, „špecializovaní chovatelia oviec a kôz“, „špecializovaní chovatelia zvierat chovaných zrnom“ alebo „kombinované chovy“). V skutočnosti je závislosť týchto iných odvetví živočíšnej výroby porovnateľná so „špecializovanými pestovateľmi OOB“ (t. j. obilniny, olejninu, bielkovinové plodiny) alebo dokonca nižšia.

34. Komisia sa rovnako domnieva, že pri skúmaní účinkov platieb na celkové emisie skleníkových plynov, ktoré uvádza EDA, je dôležité zohľadniť vplyv globálnych emisií (únik) s cieľom ukázať ucelený obraz.

Napríklad štúdia Jansson a kol., na ktorú sa odkazuje v správe (poznámka pod čiarou č. 20), naozaj ukazuje, že zrušením viazanej podpory na prežúvavce by celkové emisie skleníkových plynov z poľnohospodárstva v EÚ klesli o 0,5 %. Podľa odhadov by však približne tri štvrtiny tohto poklesu mohli byť vyrovnané únikom emisií (t. j. nárastom emisií mimo EÚ) z dôvodu nárastu dovozu z krajín s relatívne vyššími emisiami na jednotku výrobku (intenzity emisií) ako Brazília. Tento únik emisií by výrazne obmedzil pozitívny vplyv na globálne otepľovanie, ktorý by mohlo spôsobiť zrušenie viazanej podpory v EÚ.

Okrem toho Komisia zdôrazňuje, že pri posudzovaní vplyvu rôznych druhov podpory v rámci SPP na skleníkové plyny treba uviesť všetky aspekty, faktory a možné dôsledky. Napríklad množstvo priamych platieb vyplácaných chovateľom zvierat môže mať určité prospešné vplyvy na životné prostredie (napr. základná platba na pasienok/trávny porast, ekologizačná platba, viazaná podpora na pestovanie bielkovinových plodín).

36. Hoci Komisia nespochybňuje citovaný vedecký článok, pripomína, že neexistuje žiadna oficiálne schválená metodika EÚ ani medzinárodná metodika, ktorá by poskytovala posúdenia životného cyklu, ktoré sú porovnateľné. Komisia bude riešiť environmentálnu stopu dovážaných výrobkov vykonávaním cieľov zelenej dohody a stratégie „z farmy na stôl“. V súvislosti s environmentálnou stopou dovážaných výrobkov je cieľom zelenej dohody spolupracovať s medzinárodnými partnermi na zlepšovaní globálnych environmentálnych noriem. Osobitne sa v stratégii „z farmy na stôl“ predpokladá, že: „Vhodné politiky EÚ vrátane obchodnej politiky sa využijú na prechod EÚ na

ekologický systém a budú jeho súčasťou. EÚ sa bude usilovať zabezpečiť, aby sa ambiciózna kapitola o udržateľnosti zakomponovala do všetkých jej dvojstranných obchodných dohôd. Zaisťuje úplné vykonávanie a presadzovanie ustanovení o obchode a udržateľnom rozvoji zakotvených vo všetkých jej obchodných dohodách“.

Komisia ďalej konštatuje, že väčšina sóje používanej v Európe pochádza z krajín, ktorým nehrozí riziko odlesňovania.

38. Komisia je presvedčená, že stratégia „z farmy na stôl“ a nástroj udržateľnosti poľnohospodárskeho podniku pre živiny pomôžu znížiť emisie súvisiace s používaním hnojív. Komisia bude zároveň pravidelne preskúmať výnimky poskytované na základe smernice o dusičnanoch.

40. Komisia pripomína, že SPP nemala výslovný cieľ znížiť živočíšnu výrobu a že emisie z maštalného hnoja súvisia s jeho množstvom aj používaním.

43. Výnimky zo smernice o dusičnanoch možno udeliť, ak nemajú vplyv na dosiahnutie cieľov smernice. Musia byť odôvodnené na základe objektívnych kritérií, ako sú napríklad:

- dlhé obdobia rastu,
- plodiny s vysokou absorpciou dusíka,
- vysoká čistá zrážkovosť daného ohrozeného pásma,
- pôdy s mimoriadne vysokou schopnosťou denitrifikácie.

44. Komisia sa domnieva, že ak sa zohľadnia len účinky na znižovanie emisií skleníkových plynov, možno stratégie zmierňovania uplatniť na rozmetanie maštalného hnoja po poli (aplikácia maštalného hnoja).

V pôdnych systémoch s aplikáciou maštalného hnoja používanie techník rozdelenia s variabilným podielom (presné poľnohospodárstvo) znižuje emisie.

Inováciu v týchto oblastiach podporilo európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť (EIP-AGRI). Operačné skupiny EIP-AGRI, ktoré pomáhajú prepojiť vedu s praxou, sa zapojili do množstva iniciatív v súvislosti so zmierňovaním zmeny klímy na úrovni poľnohospodárskych podnikov.

45. V rámci agroenvironmentálno-klimatických opatrení (M10) v programoch rozvoja vidieka súčasného programového obdobia existujú rôzne poľnohospodárske postupy zamerané na zlepšovanie riadenia vstupov a osobitnejšie na znižovanie používania minerálnych hnojív. V mnohých programoch rozvoja vidieka sa takáto podpora uskutočňuje v kombinácii s podporou znižovania používania pesticídov, t. j. ako integrované schémy výroby.

- (Druhá zarážka): Komisia v súčasnosti pracuje na systematickom prehľade literatúry týkajúcej sa metaanalýzy vplyvov poľnohospodárskych postupov vrátane inhibítorov nitrifikácie na životné prostredie a klímu. Prehľad poskytuje spoľahlivé vedecké dôkazy s nízkym rizikom zaujatosti a zlepšil poznatky o tomto postupe. Zistenia poukazujú na to, že inhibítory nitrifikácie majú významný potenciál znížiť emisie oxidu dusného vypúšťané do ovzdušia a vyplavovanie dusičnanov do vody, ale zároveň môžu významne zvýšiť emisie amoniaku. Navyše niektoré štúdie uvádzajú ekotoxickosť inhibítorov nitrifikácie. Možno dospieť k záveru, že vplyvy inhibítorov nitrifikácie by sa mali hodnotiť s opatrnosťou, a to najmä z dlhodobého hľadiska, pred tým, ako možno poľnohospodársky postup odporučiť na rozsiahle používanie.

Tabuľka 2: Komisia sa domnieva, že navrhovaná klasifikácia v tabuľke 2 zjednodušuje zložitú realitu. Stratégie na znižovanie používania hnojív sú takisto závislé od miesta, najmä pokiaľ ide o ich účinok na celkové zníženie emisií skleníkových plynov. Ich využívanie závisí aj od poľnohospodárskych systémov, ktoré sú v EÚ veľmi rozmanité.

46. Komisia zdôrazňuje, že SPP spolu so stratégiou „z farmy na stôl“ má za cieľ nielen znížiť emisie, ale aj chrániť biodiverzitu a živobytie vo vidieckych oblastiach, znížiť používanie pesticídov a tlak na kvalitu vody a zabezpečiť vysokokvalitné potraviny. Ekologické poľnohospodárstvo je jedným z prostriedkov, ako dosiahnuť všetky tieto ciele.

Druhá zarážka: Komisia sa domnieva, že opísaný scenár platí len za predpokladu, že spotreba poľnohospodárskych výrobkov zostane nezmenená.

Ilustrácia 17: Pozri odpoveď Komisie na bod 46.

51. Pozri odpoveď Komisie na bod 45.

60. Komisia pripomína, že podľa „štandardných“ pravidiel oprávnenosti pre poľnohospodárske plochy sú rašeliniská oprávnené na priame platby, pokiaľ sa na nich vykonáva poľnohospodárska činnosť a dodržiava sa viacero požiadaviek týkajúcich sa životného prostredia a klímy (krízové plnenie). Dobře vymedzené výnimky z takýchto pravidiel umožňujú zachovať priame platby aj bez akejkoľvek poľnohospodárskej činnosti. Napríklad v prípade, že sa predtým obrábané rašeliniská obnovia s podporou záväzkov odložených v rámci programov rozvoja vidieka, takáto pôda je naďalej oprávnená na priame platby bez toho, aby sa na nej vykonávala poľnohospodárska činnosť.

Spoločná odpoveď Komisie na body 63, 64 a 65:

Požiadavka zachovania podielu trvalých trávnych porastov predstavuje „záchrannú sieť“ riadenú na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni, ktorej cieľom je zabrániť masívnej konverzii na ornú pôdu. Ide o základnú povinnú požiadavku, ktorá sa vzťahuje na všetky trvalé trávne porasty v celej EÚ, a v prípade potreby ju možno doplniť dobrovoľnými agroenvironmentálno-klimatickými opatreniami, ktorými sa zakazujú rôzne druhy intervencií v týchto oblastiach. Týmto nástrojom sa nezakazuje orba a opätovné osievanie, pokiaľ plocha zostane trvalým trávny porastom. Orba a opätovné osievanie však nie sú nevyhnutne bežnými postupmi a v mnohých oblastiach neexistuje žiadny agronomický prínos z vykonávania týchto postupov.

Požiadavka zachovania podielu trvalých trávnych porastov sa posilnila po roku 2015 s rozpätím konverzie 5 % namiesto predchádzajúcich 10 %. Po dosiahnutí tohto rozpätia musí členský štát spustiť opätovnú konverziu plochy, na ktorej prebehla nadmerná konverzia.

Spoločná odpoveď Komisie na body 66, 67 a 68:

Požiadavka na ochranu tzv. environmentálne citlivých trvalých trávnych porastov bráni konverzii trávnych porastov na iné účely a orbe v rámci oblastí sústavy Natura 2000. Hoci hlavným cieľom je ochrana biodiverzity, jej vplyv na sekvestráciu uhlíka je významný a tento nástroj dopĺňa mechanizmus „záchranej siete“ na zachovanie podielu trvalých trávnych porastov na vnútroštátnej/regionálnej úrovni. Ustanovenie o predchádzaní poškodeniu podľa článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch a článku 4 ods. 4 smernice o vtákoch sa už okrem iného vzťahuje na činnosti, ktorých výsledkom je poškodenie biotopov, ako je orba a konverzia trávnych biotopov chránených podľa smernice o vtákoch a smernice o biotopoch v lokalitách sústavy Natura 2000. To však neznamená, že v skutočnosti nedochádza k žiadnej orbe a konverzii trávnych porastov na miestach, ktoré sú chránené. V rámci environmentálne citlivých trvalých trávnych porastov sa preto posilňuje ochrana prostredníctvom SPP; umožňuje sa ochrana všetkých trávnych porastov v lokalitách sústavy

Natura 2000 a mimo nej, pričom sa zabezpečuje spoločná a vysoká úroveň ochrany v celej EÚ nad rámec požiadaviek smerníc.

69. Vďaka súhrnnému nariadeniu je opatrenie v oblasti agrolesníctva flexibilnejšie a v súčasnosti sa môže vzťahovať na vytvorenie, regeneráciu alebo obnovu agrolesníckych systémov. Komisia ako taká očakáva zlepšenie v zavádzaní opatrenia.

70. Monitorovanie odstraňovania uhlíka je náročné vzhľadom na osobitné prvky, ako je nestálosť uhlíka v pôde a neistota meraní. S cieľom riešiť tieto výzvy Komisia pracuje na iniciatíve v oblasti uhlíkového poľnohospodárstva a rámci pre certifikáciu odstraňovania uhlíka. Cieľom týchto iniciatív je harmonizovať kvantifikáciu odstraňovania uhlíka ako základ účinného odmeňovania opatrení v oblasti klímy založených na pôde.

Postupy obhospodarovania pôdy s cieľom (zachovať a) zlepšiť zdravie pôdy v ornej pôde (opatrenia na riadenie tvorby humusu) môžu zvýšiť obsah uhlíka v pôde a podporiť sekvestráciu uhlíka. Takéto postupy možno podporiť v rámci agroenvironmentálno-klimatického opatrenia a mnohé členské štáty aktivovali takúto podporu vo svojich programoch rozvoja vidieka.

72. Mnohé normy dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu (GAEC) sú prospešné pre zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu. Konkrétne GAEC 4 vyžaduje minimálne pokrytie pôdy, GAEC 5 vyžaduje minimálne obhospodarovanie pôdy s cieľom obmedziť eróziu, GAEC 6 vyžaduje zachovanie organickej hmoty v pôde a GAEC 7 vyžaduje zachovanie určených krajinných prvkov.

73. Cieľom zložky oblasti ekologického záujmu v rámci režimu ekologizácie je chrániť a zlepšovať biodiverzitu v poľnohospodárskom podniku. Možnosť považovať medziplodiny za oblasť ekologického záujmu, ktorú zaviedli spoluzákonodarcovia počas reformy SPP v roku 2013, nemala za cieľ podporiť používanie týchto plodín, ale bola považovaná za pomoc pri plnení cieľa v oblasti biodiverzity. V nadväznosti na skoré preskúmanie tohto režimu Komisiou bol do právnych predpisov zavedený zákaz používania pesticídov s cieľom lepšie pomôcť pri plnení cieľa v oblasti biodiverzity.

74. Vďaka súhrnnému nariadeniu je opatrenie v oblasti agrolesníctva flexibilnejšie a v súčasnosti sa môže vzťahovať na vytvorenie, regeneráciu alebo obnovu agrolesníckych systémov. Komisia ako taká očakáva zlepšenie v zavádzaní opatrenia v budúcnosti.

75. V štúdií Ricardo sa uvádza rozsah absorpcie uhlíka na hektár 2,2 – 7,3 t, ktorý Komisia považuje za dôležitý predpoklad z dôvodu vysokej variability možných hodnôt (potenciálny rozsah 5 t/hektár = rozdiel viac ako 300 %) a zdôrazňuje, že hodnota uvedená EDA predstavuje len horný rozsah.

77. Sledovanie klímy sa zaviedlo v období 2014 – 2020 a bolo predmetom osobitnej správy EDA.

Komisia vo svojich odpovediach pripomína, že EÚ má cieľ v oblasti klímy pre celé hospodárstvo a neuvádza konkrétne odvetvia jednotlivo.

O cieľových hodnotách v oblasti klímy týkajúcich sa znižovania emisií rozhodujú spoluzákonodarcovia a o takejto cieľovej hodnote sa v rámci SPP na obdobie 2013 – 2020 nerozhodlo.

Spoločná odpoveď Komisie na body 83, 84 a 85:

Režim ekologizácie bol zavedený v roku 2015 s cieľom novo stanoviť, že značný podiel priamych platieb bol určený na zlepšenie environmentálnej výkonnosti SPP. To sa dosiahlo tým, že sa od poľnohospodárov vyžaduje, aby dodržiavali environmentálne postupy, ktoré sa vzťahujú na hlavné systémy poľnohospodárskej výroby. Medzi týmito postupmi je zachovanie trvalých trávnych porastov

zamerané na znižovanie bilancie emisií skleníkových plynov v odvetví hospodárskych zvierat, najmä podporou sekvestrácie uhlíka trávnyimi porastmi. Požiadavka zachovať určitú úroveň prvkov a oblastí, ako sú živé ploty, stromy v oblasti ekologického záujmu atď., takisto prispieva k sekvestracii uhlíka. Zachovanie trvalých trávnych porastov a zachovanie nevyužívaných oblastí a prvkov bude naďalej súčasťou SPP v rámci posilnenej kondicionality.

Pokiaľ ide o úroveň postupov, ekologizácia sa nezameriava na zmenu postupov pre všetkých poľnohospodárov, ale len pre tých, ktorí nespĺňajú požadované ambície. V prípade poľnohospodárov, ktorí už spĺňajú požadovanú úroveň ambícií, ekologizácia umožňuje, aby sa ich environmentálny a klimatický stav nezhoršoval, napr. po zintenzívnení ich výroby.

86. EPFRV na roky 2014 – 2020 ponúka flexibilný súbor nástrojov (vrátane podpory agroenvironmentálno-klimatických opatrení, lesnícko-environmentálnych a klimatických záväzkov, zalesňovania a agrolesníctva, platieb v rámci sústavy Natura 2000 a rámcovej smernice o vode, ekologického poľnohospodárstva a investícií), ktoré môžu členské štáty realizovať v súlade so svojimi osobitnými potrebami zmiernenia zmeny klímy. Okrem toho sa to zdôrazňuje vo vymedzení priorít a oblastí záujmu, ktoré bolo podrobnejšie ako v období 2007 – 2013.

Okrem 3,2 % zameraných predovšetkým na zníženie emisií skleníkových plynov alebo na podporu sekvestrácie uhlíka je významný aj príspevok opatrení vyčlenených na environmentálne ciele v rámci priority 4 (napríklad biodiverzita, ako uvádza EDA). Rozpočet vyčlenený na túto prioritu 4 predstavuje 45,2 % celkovej výšky EPFRV na toto obdobie.

Týka sa to mnohých z týchto agroenvironmentálno-klimatických opatrení, podpory investícií a prenosu poznatkov načrtnutých v uvedených odpovediach. Zatiaľ čo sú programované v rámci priority 4 na riešenie ekosystémov, významne prispievajú k znižovaniu emisií a sekvestracii uhlíka.

87. Hodnotenie vplyvu opatrení SPP na zmenu klímy sa predloží vo forme pracovného dokumentu útvarov Komisie a uverejní sa pred letom. Opiera sa o dôkazy zhromaždené v podpornej hodnotiacej štúdií a o ďalšie zdroje. V ďalšej SPP poskytne výročné podávanie správ členských štátov značné množstvo relevantných údajov, ako sú podrobné informácie o intervenciách zameraných na zmenu klímy (napr. počet hektárov v rámci týchto záväzkov), počte zalesnených hektárov, podiele poľnohospodárskej pôdy v rámci podporovaných záväzkov na zlepšenie adaptácie na zmenu klímu a zníženie emisií, podiele poľnohospodárskych podnikov, ktoré investujú do klímy, ako aj o inštalovanej kapacite výroby energie z obnoviteľných zdrojov. Okrem toho na základe informácií, ktoré oznámili členské štáty, Komisia podá správu o hektároch podporovaných poľnohospodárskym postupom. Hodnotenie napokon poskytne posúdenie vplyvu opatrení SPP na klímu.

88. Ročné posúdenie vplyvov zmiernenia zmeny klímy sa neplánuje (napr. v každej výročnej správe o vykonávaní programov rozvoja vidieka).

Iba rozšírená výročná správa o vykonávaní z roku 2019 (za rok 2018) obsahovala hodnotiace otázky podľa oblasti záujmu a hodnotiace otázky týkajúce sa cieľov na úrovni Únie vrátane zmiernenia zmeny klímy. Tieto hodnotiace otázky sa ďalej rozpracujú v hodnotení *ex post* programov rozvoja vidieka na obdobie 2014 – 2020.

Okrem toho Komisia prostredníctvom asistenčného centra pre hodnotenie spolupracuje s členskými štátmi na výmene najlepších postupov a zlepšovaní kvality svojho posúdenia čistého príspevku opatrení na rozvoj vidieka k znižovaniu emisií skleníkových plynov.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

91. Komisia konštatuje, že sledovanie klímy sa zaviedlo v období 2014 – 2020 a bolo predmetom osobitnej správy EDA. Komisia odkazuje na svoje odpovede na osobitnú správu č. 31/2016³.

Pokiaľ ide o nadhodnotenie a ekologizáciu príspevku SPP v oblasti klímy v uvedenej správe, Komisia okrem iného zohľadnila simulácie EDA s použitím rôznych metodík a všeobecných zásad, na ktorých sa dohodli niektoré medzinárodné organizácie poskytujúce pomoc, ale zopakovala svoj záväzok k prístupu EÚ. Metodika, ktorú používa Komisia, je spoľahlivá a bola pripravená transparentným a koordinovaným spôsobom; je založená na Rio markeroch a bola oznámená Európskemu parlamentu a Rade.

Odporúčanie 1 – Prijat' opatrenia, aby SPP viedla k zníženiu emisií z poľnohospodárstva

a) Komisia čiastočne prijíma toto odporúčanie.

V súčasnosti podľa právnych predpisov EÚ neexistujú špecifické vnútroštátne ciele v oblasti zmierňovania zmeny klímy pre odvetvie poľnohospodárstva (emisie skleníkových plynov iných ako CO₂ z chovu hospodárskych zvierat, hnojivá); na toto odvetvie sa tak, ako aj na ostatné odvetvia (stavebníctvo, doprava, odpad), vzťahujú vnútroštátne ciele znížovania emisií skleníkových plynov na obdobie rokov 2021 – 2030 stanovené v nariadení o spoločnom úsilí. V súlade so zvýšenou ambíciou dosiahnuť zníženie emisií skleníkových plynov o najmenej 55 % pre hospodárstvo EÚ ako celok sa v priloženom posúdení vplyvu skúmajú viaceré možnosti stupňovania vnútroštátnych cieľov podľa nariadenia o spoločnom úsilí.

V rámci nariadenia o LULUCF sa členské štáty už zaviazali k čistému odstraňovaniu CO₂ z LULUCF. V nedávnej dohode o európskom právnom predpise v oblasti klímy sa uvádza vyjadrenie Komisie o tom, že nato, aby EÚ dosiahla do roku 2050 klimatickú neutralitu, potrebujeme zvýšiť kapacitu zachytu (t. j. odstraňovanie z LULUCF). V oznámení Komisie s názvom „Ambicióznejšie klimatické ciele pre Európu na rok 2030 Investícia do klimaticky neutrálnej budúcnosti v prospech našich občanov“ (COM/2020/562 final) sa odhaduje, že odstraňovanie uhlíka v EÚ je možné do roku 2030 zvýšiť na úroveň nad 300 miliónov ton ekvivalentu CO₂. Komisia v súlade s touto ambíciou predloží v rámci balíka Fit for 55 návrhy na revíziu nariadenia o LULUCF. Navyše, ako sa stanovuje v úvodnom posúdení vplyvu, súvisiaca činnosť posudzovania vplyvu, pokiaľ ide o revíziu nariadenia o LULUCF, sa zameria aj na preskúmanie možnosti zlúčenia cieľov týkajúcich sa emisií skleníkových plynov iných ako CO₂ z poľnohospodárstva s cieľmi týkajúcimi sa emisií a odstraňovania CO₂ z využívania pôdy v rámci nariadenia o LULUCF, a to od roku 2031. Toto by znamenalo potrebu stanovenia vnútroštátnych odvetvových cieľov pre odvetvie pôdy vrátane všetkých súvisiacich emisií a odstraňovania skleníkových plynov.

b) Komisia prijíma odporúčanie.

c) Komisia prijíma odporúčanie.

Odporúčanie 2 – Prijat' opatrenia na zníženie emisií z obrábaných odvodnených organických pôd

a) Komisia prijíma odporúčanie.

b) Komisia prijíma odporúčanie.

Komisia vo svojom návrhu nariadenia o strategických plánoch SPP predpokladá ochranu rašelinísk a mokradí v rámci budúcej kondicionality (GAEC 2). Na tomto silnom základe budú môcť členské štáty vyčleniť značnú časť budúceho rozpočtu SPP na opätovné zavlažovanie/obnovu odvodnených

³ <https://www.eca.europa.eu/sk/Pages/DocItem.aspx?did=39853>.

organických pôd prostredníctvom ekologických režimov a celej škály intervencií na rozvoj vidieka. Komisia starostlivo zväží tento aspekt pri posudzovaní budúcich plánov SPP.

Okrem toho bude Komisia prostredníctvom iniciatívy v oblasti uhlíkového poľnohospodárstva podporovať uhlíkové poľnohospodárstvo ako obchodný model, ktorý vytvára nový zdroj príjmov pre aktérov biohospodárstva na základe prínosov pre klímu, ktoré poskytujú [podrobnejšie informácie sa uvádzajú v odpovedi Komisie na odporúčanie 3b)]. V štúdii publikovanej pod názvom *Technical Guidance Handbook – setting up and implementing result-based carbon farming mechanisms in the EU* (Príručka o technických usmerneniach – vytvorenie a zavedenie mechanizmov v oblasti uhlíkového poľnohospodárstva založených na výsledkoch v EÚ)⁴, ktorá sa uskutočnila v období 2018 – 2020, sa preskúmali možnosti návrhu vytvorenia platieb v oblasti uhlíkového poľnohospodárstva v piatich sľubných oblastiach vrátane obnovy rašelinísk a opätovného zavlážovania. Štúdia pomôže súkromným aktérom a subjektom verejného sektora začať s rastúcim počtom iniciatív v oblasti uhlíkového poľnohospodárstva, ktoré významne prispievajú k boju proti zmene klímy.

95. IV. Komisia konštatuje, že sledovanie klímy sa zaviedlo v období 2014 – 2020 a už bolo predmetom osobitnej správy EDA. Komisia odkazuje na svoje odpovede v osobitnej správe č. 31/2016⁵.

Pokiaľ ide o nadhodnotenie a ekologizáciu príspevkov SPP v oblasti klímy v uvedenej správe, Komisia okrem iného:

- nesúhlasila s názorom, že ekologizácia priamych platieb je vo veľkej miere založená na predchádzajúcich dobrých poľnohospodárskych a environmentálnych stavoch. Požiadavky týkajúce sa oblasti ekologického záujmu a diverzifikácie plodín sú nové a ochrana trvalých pasienkov sa výrazne posilnila, napríklad prostredníctvom úplnej ochrany environmentálne citlivých trvalých trávnych porastov a prostredníctvom obmedzených možností rozorávania trvalých trávnych porastov,
- bola takisto presvedčená, že ekologizácia priamych platieb má významný vplyv a nie obmedzený vplyv. Dosah korektne odráža súvislosť medzi klímou a tromi poľnohospodárskymi postupmi. Hoci sa ekologizačné požiadavky skutočne netýkajú všetkých poľnohospodárov, z dostupných informácií vyplýva, že sa týkajú 72 % celkovej poľnohospodárskej plochy, čo je z hľadiska opatrenia v oblasti klímy ešte relevantnejšie.

Pozri aj odpoveď Komisie na body 86 až 88.

Odporúčanie 3 – Podávať pravidelné správy o prínose SPP k zmierňovaniu zmeny klímy

a) Komisia neprijíma odporúčanie každoročného posúdenia účinkov. Ročné ukazovatele výsledkov plánované pre budúce strategické plány SPP poskytnú informácie o pokroku členských štátov pri vykonávaní intervencií prospešných pre klímu. Na zmysluplné posúdenie účinkov týchto opatrení na čisté emisie skleníkových plynov sú potrebné údaje za niekoľko rokov vrátane informácií o rozličných vonkajších faktoroch ovplyvňujúcich emisie skleníkových plynov (keďže SPP nie je jediným faktorom spôsobujúcim emisie skleníkových plynov)⁶. Takéto posúdenia sa budú uskutočňovať prostredníctvom hodnotení, t. j. nie každoročne.

b) Komisia prijíma odporúčanie.

⁴ Dostupná na adrese <https://europa.eu/!WR87pg>.

⁵ <https://www.eca.europa.eu/sk/Pages/DocItem.aspx?did=39853>.

⁶ Ďalšie informácie sa nachádzajú v kapitole 4 (Metóda) uverejneného hodnotiaceho dokumentu útvarov Komisie o vplyve spoločnej poľnohospodárskej politiky na zmenu klímy a emisie skleníkových plynov dostupného na adrese <https://europa.eu/!bn68Kvm>.

V rámci pre politiku v oblasti zmeny klímy sa na emisie z poľnohospodárstva, ako aj na stavebníctvo, dopravu a odpad vzťahuje nariadenie o spoločnom úsilí (ESR). V ESR sa stanovujú ciele znižovania pre všetky členské štáty, pričom každý členský štát má za úlohu vykonávať primerané vnútroštátne politiky tak, aby tieto ciele dosiahol. Ak sa tieto ciele nedosiahnu, uplatňujú sa sankcie. V rámci balíka Fit for 55 Komisia navrhne nové legislatívne návrhy, ktoré posilnia budúce znižovanie emisií skleníkových plynov vo všetkých odvetviach vrátane poľnohospodárstva s cieľom dosiahnuť v roku 2030 celkové zníženie o aspoň 55 % v porovnaní s rokom 1990.

V návrhu budúcej SPP, stratégii „z farmy na stôl“ a zelenej dohode sa predpokladajú pozitívne stimuly na odmeňovanie poľnohospodárov za dlhodobé odstraňovanie uhlíka. Osobitne bude Komisia prostredníctvom iniciatívy v oblasti uhlíkového poľnohospodárstva podporovať uhlíkové poľnohospodárstvo ako obchodný model, ktorý vytvára nový zdroj príjmov pre aktérov biohospodárstva na základe prínosov pre klímu, ktoré poskytujú. Komisia takisto vypracúva regulačný rámec pre certifikáciu odstraňovania uhlíka založený na dôkladnom a transparentnom započítavaní uhlíka. Komisia uskutoční štúdiu na posúdenie zásady „znečisťovateľ platí“ vo vzťahu k emisiám skleníkových plynov z poľnohospodárstva.